

RENÉ DESCARTES (EGMOND)
AAN CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)
30 NOVEMBER 1646
4493A

Naar aanleiding van een gesprek tussen Huygens en Descartes.

Samenvatting: Descartes stuurt Huygens een afschrift van zijn brief van december 1640 aan Ban, waarin hij Boësset verdedigde. Hij stelt voor dat Huygens' zoon Christiaan zich ook eens over zijn brief en die van Anna Maria van Schurman over de Ban-Boësset-controverse buigt.

Bijlage: afschrift van Descartes aan Ban, december 1640 (**2600A**).

Door Huygens beantwoord op 7 januari 1647 (**4515A**).

Primaire bron: Parijs, Bibl. Nat., Ms. Fr. Nouv. Acq. 23084, fols. 209-210: brief (dubbelvel, 20x30cm, a | d; autograaf).

Vroegere uitgaven: OC 22, nr. 25, p. 53: onvolledig.

— Roth 1926, nr. 103, pp. 247-249: volledig.

— Waard 10, nr. ***, p. 332: onvolledig (<J'ay en assez ... jugement de l'oreille.>).

— Adam 4R, pp. 787-789 = Roth 1926, pp. 247-249.

— Adam & Milhaud 7, nr. 567, p. 231: volledig.

— Waard 14, nr. 1564, pp. 655-656: onvolledig (<Monsieur, Vous verrez ... n'y l'un n'y l'autre.>).

Namen: Joan Albert Ban; Christiaan Huygens; Anna Maria van Schurman; Adam Spijcker; David de Wilhem.

Plaats: Alkmaar.

Glossarium: chanter (zingen); *ut re mi fa sol la*.

Transcriptie

Aan Mijnheer

Mijnheer van Zuylichem, Ridder, Raed ende Secretaris van Sijn Hoocheyt,

in 's-Gravenhaghe.

Monsieur,

Vous verrez icy la letre musicale dont je vous avois parlé. J'ay eu assez de peine à la tirer d'un méchant brouillon qui m'estoit demeuré, mais vous en aurez encore plus à deviner ce qu'elle veut dire, si vous ne la conférez avec celle de Monsieur Bannius écrite à Mademoiselle Schuermans, dont je suppose que vous avez copie. Si vous estes assez patient pour cela, vous prendrez peut-estre plaisir à voir ce qu'un homme qui n'a jamais sceu apprendre à chanter *ut re mi fa sol la*, ny à juger si un autre le chantoit bien, a conjecturé touchant un sujet qui ne dépend que du jugement de l'oreille.

Et si Monsieur vostre second fils se veut exercer en cete matière, il en peut avoir occasion en nous reprenant Bannius et moy, et monstrant que nous n'y avons rien entendu, ny l'un ny l'autre. Car, nos raisons n'estant ny mathématiques ny physiques mais seulement morales, comme j'ay dit là, il est aysé d'en trouver d'autres qui leur soient contraires. S'il escrit quelque chose sur ce sujet, je seray bien ayse de le voir, mais si vous m'obligez de me faire part de vos ambrettes, je vous prie qu'elles vienent en compagnie d'une autre fleur que Monsieur de Wilhem m'a promise, affin que l'une empesche que l'autre ne s'oublie.

Je n'oubliera jamais la résolution que j'ay prise d'estre constamment et avec passion,

Monsieur,

vostre très-humble et très-obeissant serviteur
Descartes.

D’Egmond, le 30 Nov. 1646.

On adresse les lettres qu’ on me fait l’honneur de m’ escrire: *‘t huys van Monsieur Adam, meester in ‘t Weeshuys tot Alckmaer.*

Vertaling

Aan de heer van Zuilichem, ridder, raad en secretaris van Zijne Hoogheid,

te Den Haag.

Mijnheer,

U ziet hier de muzikale ¹brief waarover ik u heb gesproken. Ik heb vrij veel moeite moeten doen om er met behulp van een slecht klad dat ik nog had, nog wat van te maken, maar u zult nog meer moeite hebben met doorgronden wat de betekenis ervan is, wanneer u de brief niet legt naast de ²brief die de heer [Joan Albert] Ban schreef aan mejuffrouw [Anna Maria van] Schurman, waarvan ik veronderstel dat u een kopie bezit. Wanneer u er genoeg geduld voor hebt, zal het u misschien plezier doen te zien wat iemand, die nog nooit het do-re-mi-fa-sol-la heeft kunnen leren zingen, noch kan beoordelen of een ander het goed zingt, naar voren heeft gebracht over een onderwerp dat alleen afhankelijk is van het auditieve oordeel.

En wanneer meneer uw tweede zoon [Christiaan] zich wil buigen over deze materie, kan hij de gelegenheid hebben om Ban en mij te kritiseren en om te laten zien dat wij, noch de een, noch de ander, iets ervan gesnapt hebben. Want, omdat onze argumenten noch wiskundig, noch natuurkundig van aard zijn, maar slechts van morele aard, zoals ik in de brief al naar voren bracht, is het gemakkelijk om andere argumenten te vinden die tegengesteld zijn. Wanneer hij [Christiaan] iets over dit onderwerp zou willen schrijven, zou ik daar graag kennis van nemen.

Maar wanneer u mij aan u verplicht door mij deelachtig te maken van uw abelmos, vraag ik u deze te willen laten vergezellen door een andere bloem, die de heer [David de] Wilhem mij heeft beloofd, opdat de één verhindert dat de ander wordt vergeten.

Ik zal nooit het besluit vergeten dat ik genomen heb om altijd en met toewijding te blijven,

mijnheer,

uw nederige en gehoorzame dienaar
[René] Descartes.

Egmond, 30 november 1646.

Men adresse de brieven die men aan mij schrijft: ^LTen huize van de heer Adam [Spijcker], meester van het weeshuis te Alkmaar.^L

1. Descartes aan Ban, december 1640 (**2600A**).

2. Ban aan Anna Maria van Schurman, 20 augustus 1640 (**2495A**).